

ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΕΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Το κείμενο που ακολουθεί είναι η εισήγησή μου στην ημερίδα με θέμα «Αναδιανομή – Ανάπτυξη – Απασχόληση» που έγινε στην Αθήνα στις 22 Μαΐου 2018

Απαλλαγή από την επιτροπεία. Μια πρόταση απλή που λες κι έρχεται από το παρελθόν και ταυτόχρονα υποκρύπτει μια σειρά από πολιτικές πολλές όψεις των οποίων δεν γίνονται άμεσα αντιληπτές. Η επιτροπεία, ο έλεγχος δηλαδή του συνόλου σχεδόν της πολιτικής στην Ελλάδα μέσω του ελέγχου της οικονομίας, αποτελεί θεμελιώδη θεσμοθετημένη πολιτική από τη μεριά της ΕΕ και για το σύνολο των χωρών της. Βέβαια για την Ελλάδα προβλέπεται ενισχυμένη και στενή εποπτεία μέχρι το 2060 τουλάχιστον, έτος που προβλέπεται πως η Ελλάδα θα έχει μειώσει το δημόσιο χρέος της στο ποσοστό που επίσημα θα την κατατάξει στη μεριά των χωρών μειωμένης εποπτείας.

Η εποπτεία, ο καθορισμός δηλαδή των ακολουθούμενων από την Ελλάδα πολιτικών από τους δανειστές, δεν αφορά μόνο τα δημόσια οικονομικά. Αφορά το σύνολο της πολιτικής. Τη δημοσιονομική πολιτική, την εισοδηματική πολιτική, τη νομισματική πολιτική μέσω της ΕΚΤ, την εργασιακή πολιτική, το αστικό δίκαιο αλλά και, εξαιρετικά σημαντικό, τους τομείς δράσεις κι ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Όσον αφορά το τελευταίο το μεγάλο διεθνές κεφάλαιο μέσω της επιτροπείας που ασκεί δια των θεσμών του επιβάλλει μια βίαιη μεταβολή στη θέση του ελληνικού κεφαλαίου στο διεθνή καταμερισμό. Μια θέση στην οποία οι εργαζόμενοι θα βρίσκονται σε μια όλο και χειρότερη θέση.

Οι μεταβολές που επιχειρούνται, κι έχουν ήδη προχωρήσει, έχουν σαν στόχο να κάνουν την ελληνική οικονομία ένα βοηθητικό παρακολούθημα των οικονομιών των μεγάλων χωρών και ιδιαίτερα της Γερμανίας. Η ελληνική οικονομία στρέφεται στοχευμένα σε τομείς που δεν σχετίζονται με την παραγωγή αλλά με υπηρεσίες διεθνούς διασκεδαστή μέσω των διαφόρων τύπων τουρισμού και οικόπεδο αποθήκευσης και διέλευσης εμπορευμάτων. Οι ευνοούμενοι τομείς είναι ο κάθε είδους τουρισμός και το διαμετακομιστικό εμπόριο. Εύκολα το διαπιστώνει κανείς επισκεπτόμενος την επίσημη ιστοσελίδα <https://www.enterprisegreece.gov.gr>. καθώς κι από το σχέδιο που κατατέθηκε στην κομμισιόν επί κυβερνήσεως Σαμαρά και στηρίζεται στη μελέτη της Mc Kinsey «Ελλάδα 10 χρόνια μπροστά».

Οι μεταβολές αυτές εγκυμονούν τεράστιους κινδύνους για τους εργαζόμενους και για τη χώρα καθώς αυτή βρίσκεται σε μια περιοχή όπου κι εκδιπλώνονται μεγάλοι ιμπεριαλιστικοί ανταγωνισμοί και παράλληλα αναβιώνουν εθνικισμοί. Σε ένα διεθνώς ρευστό γεωπολιτικό περιβάλλον η μετατροπή της ελληνικής οικονομίας σε οικονομία υπηρεσιών τουρισμού και διαμετακομιστικού κόμβου.

Η απαλλαγή από την επιτροπεία επομένως σημαίνει μια μεγάλη σειρά πολιτικών πρωτοβουλιών σε όλους τους παραπάνω τομείς. Ουσιαστικά δηλαδή σε όλους τους τομείς μια και οι παρεμβάσεις από το 2010 και μετά κυρίως αφορούν όλους τους τομείς. Αυτό καθόλου δεν σημαίνει πως η προ του 2010 κατάσταση ήταν καλή για τους εργαζόμενους. Ήταν απλά καλύτερη.

Στο πεδίο της οικονομίας οι ουσιώδεις και πρώτες παρεμβάσεις που θα βάζουν τέλος στο καθεστώς της επιτροπείας είναι η παύση πληρωμών του δημοσίου χρέους, η ανάκτηση της νομισματικής κυριαρχίας, ο απόλυτος έλεγχος των τραπεζών από το δημόσιο και η επανάκτηση κι επέκταση της δημόσιας περιουσίας.

Αν κι αρχικά, 2010-11, κάποιες από τις παραπάνω αναφερόμενες πολιτικές στο δρόμο της ανάκτησης της κυριαρχίας προς όφελος των κυριαρχούμενων τάξεων ήσαν ελλιπώς επεξεργασμένα οι προσπάθειες κάποιων, όχι και πολλών, είχαν σαν αποτέλεσμα να τεκμηριωθούν επαρκώς τουλάχιστον στο πεδίο της οικονομίας. Οι υποστηρικτές των εφαρμοζόμενων πολιτικών ελάχιστα ή και τίποτα δεν είχαν να προβάλουν σε επίπεδο επιχειρημάτων πέρα από τη χάλκευση των στοιχείων και την ιδεολογική τρομοκρατία.

Μια όμως και η οικονομία δεν δρα εν κενώ και ανεπηρέαστη από άλλους παράγοντες είναι απολύτως αναγκαίο να μελετηθούν κι αυτοί. Από παλιά η αριστερά υποστήριζε τη θέση πως απέναντι στην πολιτική του «ανήκομεν στη δύση» και της πρόσδεσης της χώρας στο άρμα των ΗΠΑ και της ΕΕ υπάρχει η πολιτική των ισότιμων διεθνών σχέσεων. Το αίτημα αυτό παίρνει πλέον ιδιαίτερη σημασία στην περίπτωση κατά την οποία η Ελλάδα έρθει σε ρήξη με τους δανειστές και με το μεγάλο κεφάλαιο απαλλασσόμενη από την επιτροπεία. Είναι εφικτό κάτι τέτοιο; Η ελληνική οικονομία, η ανάπτυξη και η δομή τους το επιτρέπουν; Το διεθνές, μέσα στο οποίο και θα πραγματοποιηθούν αυτές οι πολιτικές ρήξεις, είναι ευνοϊκές; Γιατί άλλο είναι η πολιτική βούληση και η ιδεολογική θέση κι άλλο η δυνατότητα εφαρμογής τους σε κάποια συγκεκριμένη ιστορική στιγμή

Ας τα δούμε ένα ένα

1. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Το καθοριστικό σημείο εδώ είναι ο βαθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας και η εξάρτησή της από τη διεθνή οικονομία. Υπάρχει ένας δείκτης ονομαζόμενος δείκτης παγκοσμιοποίησης (Globalization Index) ο οποίος και δείχνει το βαθμό εξάρτησης μιας οικονομίας από την παγκόσμια αγορά. Ουσιαστικά δηλαδή ο δείκτης δείχνει το βαθμό αυτάρκειας των οικονομιών. Αν και φυσικά οι δείκτες αυτοί δεν εκφράζουν κάτι με κάποιο απόλυτο τρόπο αποτυπώνουν πάντως με μια σχετική ασφάλεια μια πραγματικότητα. Στο επόμενο πίνακα βλέπουμε τον δείκτη παγκοσμιοποίησης για 100 χώρες. Όσο μικρότερος ο δείκτης τόσο μικρότερη και η έκθεση της οικονομίας μιας χώρας στην παγκόσμια οικονομία.

Πίνακας 1

Top 100 countries in the Globalization Index field of economic globalization 2017

		Index value in points
1	Singapore	97.77
2	Ireland	94.65
3	Luxembourg	94.06
4	Netherlands	93.06

5	Malta	91.74
6	Belgium	90.08
7	Hungary	88.75
8	United Arab Emirates	88.06
9	Mauritius	88.01
10	Estonia	87.54
11	Bahrain	87.37
12	Slovak Republic	87
13	Czech Republic	86.9
14	Cyprus	86.64
15	Denmark	85.76
16	Austria	85.5
17	Sweden	85.48
18	Finland	84.2
19	Georgia	83.01
20	United Kingdom	82.99
21	Latvia	82.8
22	Switzerland	82.76
23	Portugal	82.71
24	Montenegro	81.79
25	Qatar	81.45
26	Seychelles	81.22
27	Oman	81.02
28	New Zealand	80.97
29	Chile	80.18
30	France	79.41
31	Canada	79.08
32	Brunei Darussalam	78.66
33	Panama	78.25
34	Germany	78.06
35	Malaysia	77.93
36	Slovenia	77.89
37	Spain	77.5
38	Bulgaria	77.18
39	Poland	77.06
40	Israel	76.48
41	Australia	76.17
42	Iceland	76.02
43	Trinidad and Tobago	75.94
44	Lithuania	75.54
45	Croatia	75.37
46	Mongolia	75.31
47	Peru	75.05
48	Italy	73.43
49	Norway	73.39

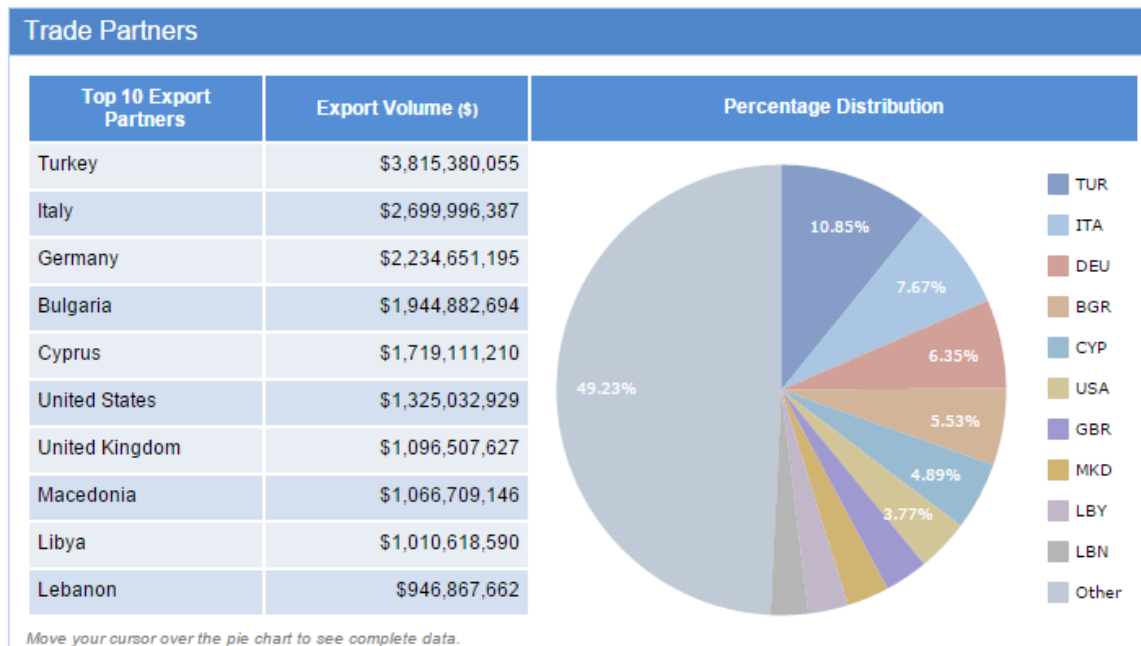
50	Lebanon	73.3
51	Honduras	72.9
52	Greece	72.13
53	Romania	71.94
54	United States	71.58
55	Thailand	71.2
56	Barbados	70.67
57	Jordan	70.29
58	Liberia	70.25
59	Serbia	69.64
60	South Africa	68.91
61	Mauritania	68.89
62	Congo, Rep.	68.52
63	Ukraine	68.42
64	Costa Rica	68.31
65	Armenia	68.21
66	El Salvador	67.84
67	Macedonia, FYR	67.53
68	Libya	67.16
69	Albania	66.99
70	Mexico	65.95
71	Cambodia	65.9
72	Zambia	64.53
73	Uruguay	64.51
74	Indonesia	64.02
75	Kuwait	63.98
76	Botswana	63.8
77	Bosnia and Herzegovina	63.57
78	Japan	63.47
79	Saudi Arabia	63.35
80	Korea, Rep.	63.14
81	Timor-Leste	63.09
82	Jamaica	62.83
83	Guyana	62.73
84	Vietnam	62.64
85	Togo	62.58
86	Moldova	61.96
87	Dominican Republic	61.86
88	Guatemala	61.48
89	Papua New Guinea	61.03
90	Swaziland	60.72
91	Tunisia	60.22
92	Kiribati	60.17
93	Kazakhstan	59.94
94	Nicaragua	59.82

95	Paraguay	59.42
96	Gabon	59.4
97	Azerbaijan	59.14
98	Namibia	58.78
99	Bhutan	58.75
100	Colombia	58.73

<https://www.statista.com/statistics/268171/index-of-economic-globalization/>

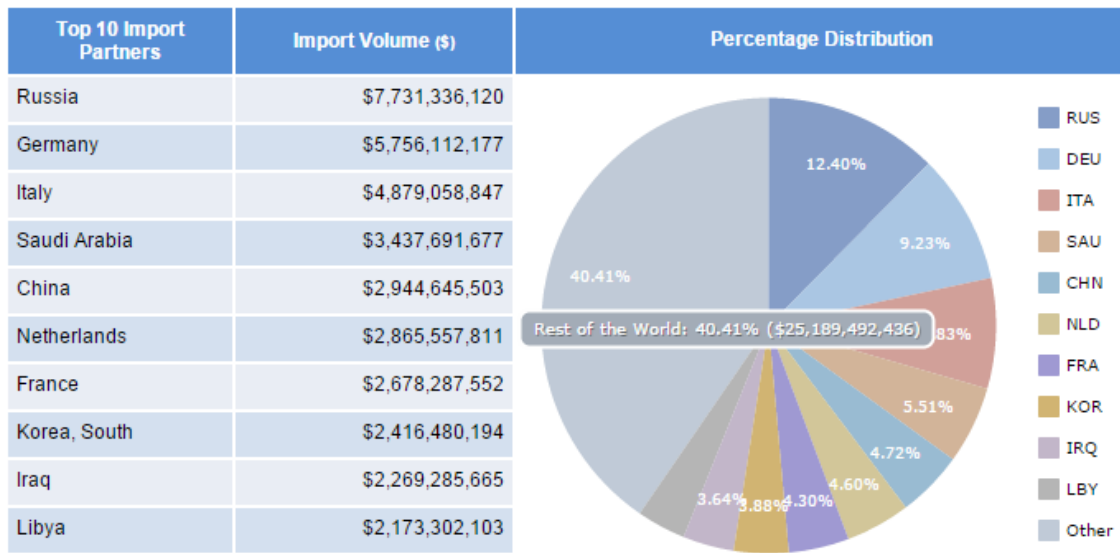
Ο πίνακας μας πληροφορεί πως η ελληνική οικονομία έχει ένα σημαντικότερο βαθμό ανεξαρτησίας από την παγκόσμια αγορά ευρισκόμενη στο μέσο περίπου του πίνακα στην 52^η θέση. Ο βαθμός επομένως αυτάρκειας της ελληνικής οικονομίας είναι εξαιρετικά σημαντικός. Φυσικά μιλώντας για ισότιμες διεθνείς θέσεις γίνεται φανερό πως μόνο σε απομονωτισμό δεν αναφερόμαστε. Η ελληνική οικονομία ήδη βρίσκεται σε μια κατάσταση όπου δεν υπάρχει ουσιαστικά προνομιακός εμπορικός εταίρος. Στον διάγραμμα 1 βλέπουμε τους εμπορικούς εταίρους της Ελλάδας στον τομέα των εξαγωγών και στο 2 στον τομέα των εισαγωγών

Διάγραμμα 1

<http://topforeignstocks.com/2015/01/05/the-top-10-trade-partners-of-greece/>

Διάγραμμα 2

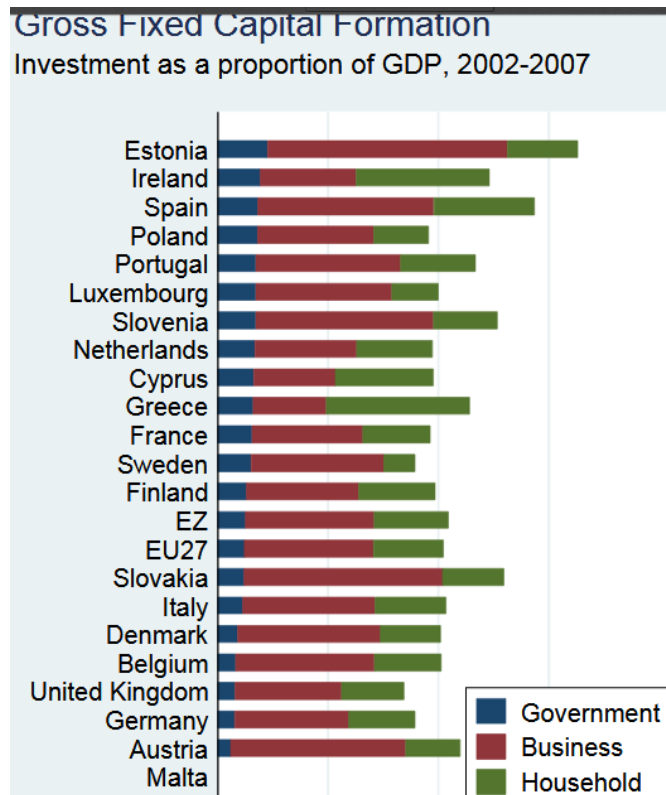
Move your cursor over the pie chart to see complete data.

<http://topforeignstocks.com/2015/01/05/the-top-10-trade-partners-of-greece/>

Τα δεδομένα των διαγραμμάτων μας επιτρέπουν να συμπεράνουμε πως οι εμπορικοί εταίροι της Ελλάδας έχουν σημαντική διασπορά κάτι που δεν επιτρέπει σε κάποιον ή κάποιους απ' αυτούς να ασκήσουν εμπορικές πιέσεις. Ταυτόχρονα βέβαια, ή κι από πριν αν είναι δυνατό, με την εφαρμογή των πολιτικών της ρήξης με την επιτροπεία πρέπει να ενισχυθούν και να ενταθούν περαιτέρω οι εμπορικές σχέσεις και με άλλες χώρες ή να ενισχυθούν με αυτές που δεν έχουν συμφέροντα ταυτισμένα με αυτά των δανειστών

Όσον αφορά τώρα τις επενδύσεις στο επόμενο διάγραμμα βλέπουμε τις επενδύσεις από το 2002 ως το 2007 από την κυβέρνηση, τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Το διάγραμμα μας πληροφορεί πως στην ελληνική οικονομία επένδυαν τα νοικοκυριά σε εξαιρετικά υψηλό βαθμό που απέχει κατά πολύ από όλες τις υπόλοιπες χώρες. Η μόνη άλλη χώρα που είναι συγκρίσιμη με την Ελλάδα στον τομέα αυτό είναι η Ιρλανδία.

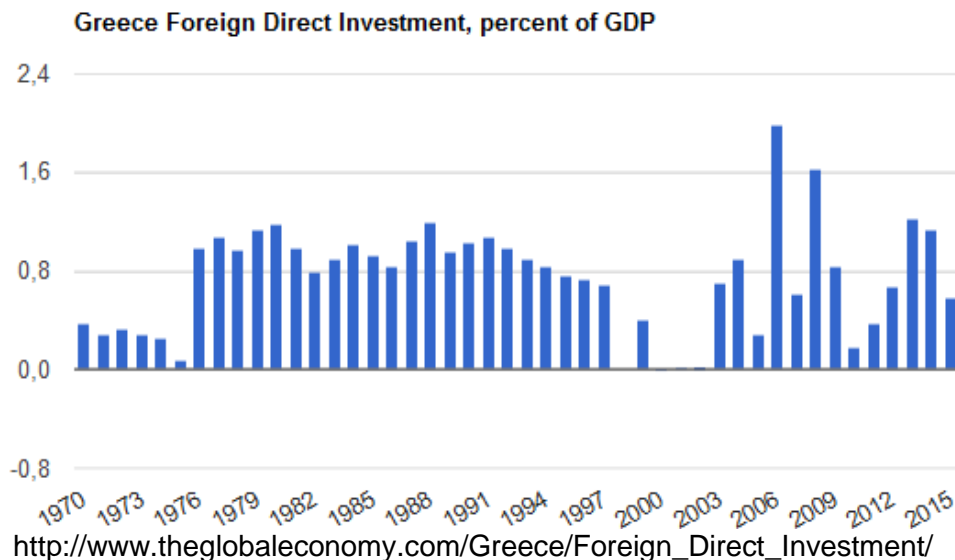
Διάγραμμα 3

<http://www.ucd.ie/geary/static/podcasts/ieconf/presentations/SeamusCoffey2.pdf>

Στο επόμενο διάγραμμα βλέπουμε τις ΑΞΕ στην ελληνική οικονομία σαν ποσοστό του ΑΕΠ από το 1970 ως το 2015. Αμέσως διαπιστώνουμε πως πρόκειται για έναν παράγοντα που διαχρονικά ελάχιστα συνεισέφερε στη ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.

Διάγραμμα 4

http://www.theglobaleconomy.com/Greece/Foreign_Direct_Investment/

Τα δεδομένα των ΑΞΕ για μια σειρά χωρών και για τη μακρά περίοδο 1980-2009 δίνονται από την Τράπεζα της Ελλάδος στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 2

Εισροές ΑΞΕ ως ποσοστό του ΑΕΠ (μέσες τιμές περιόδου 2000-2007)

Table 2. FDI inflows in the euro area as % of GDP

COUNTRY	1980-1998	1999-2009	CHANGE
Austria	0.644	5.644	5.000
Finland	0.976	3.125	2.149
Germany	0.255	2.459	2.204
Ireland	2.062	7.82	5.758
Netherlands	2.407	7.176	4.769
North (average)	1.268	5.244	3.976
France	0.969	2.994	2.025
Greece	1.074	0.844	-0.230
Italy	0.307	1.228	0.921
Portugal	1.609	2.766	1.157
Spain	1.615	3.634	2.019
South (average)	1.115	2.293	1.178

<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Paper2011132.pdf>

Και δεν είναι μόνο το εξαιρετικά χαμηλό ύψος των ΑΞΕ στην Ελλάδα. Είναι και το προς τα πού κατευθύνονται. Στο επόμενο διάγραμμα βλέπουμε την κατανομή των ΑΞΕ στους διάφορους τομείς της οικονομίας κατά την περίοδο 2005-2015 κατά την επίσημη σελίδα www.enterprisegreece.gov.gr.

Διάγραμμα 5

Συνολικές εισροές ΞΑΕ ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας κατά την περίοδο 2005-2015

2014, 2015: Αναθεωρημένα στοιχεία

Συνολική Αξία: 40.655,5 εκατομμύρια ευρώ

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

<http://www.enterprisegreece.gov.gr/gr/h-ellada-shmera/giati-ellada/ksenes-ameses-ependyseis>

Και σημειώνει η σελίδα:

Βασικά χαρακτηριστικά:

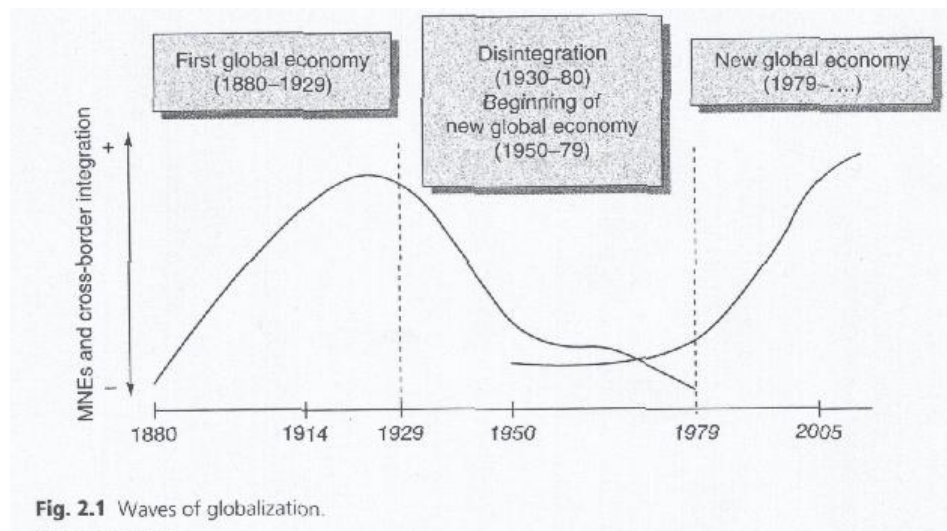
• Συγκέντρωση των ΞΑΕ στις υπηρεσίες. Η τάση αυτή υπαγορεύθηκε κυρίως από την ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας, την ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών, καθώς επίσης την τόνωση του εμπορίου, κυρίως πριν την έναρξη της κρίσης, ενώ τα τελευταία έτη παρατηρείται συγκέντρωση επενδύσεων στη διαχείριση ακίνητης περιουσίας και τις λοιπές επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Τα δεδομένα που παρουσιάσαμε μας επιτρέπουν να συμπεράνουμε με μια σχετικά ασφάλεια πως σε περίπτωση ρήξης με το σύστημα της επιτροπείας η ελληνική οικονομία διαθέτει αντικειμενικά τη δυνατότητα να το αντιμετωπίσει χωρίς ιδιαίτερους κλυδωνισμούς. Είναι αυτονόητο βέβαια πως η κυβέρνηση που θα ασκήσει αυτή την πολιτική θα μελετήσει και θα λάβει όλα τα μέτρα που απαιτούνται για την ενίσχυση των πλεονεκτημάτων αυτών

2. ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στη ζωή και στην ιστορία τίποτα δεν παραμένει αμετάβλητο και ακίνητο. Ποτέ σχεδόν μια χώρα δεν βρισκόταν στον κόσμο απομονωμένη και χωρίς σχέσεις με τους γείτονές της τουλάχιστον. Κατά τη διάρκεια της ιστορικής πορείας του καπιταλισμού δύο κύματα παγκοσμιοποίησης διακρίνονται καθαρά. Το πρώτο γίνεται υπό την ηγεμονία της Βρετανίας και κορυφώνεται την εποχή του 1^{ου} παγκοσμίου πολέμου. Μετά το τέλος του πολέμου αυτού η αλληλεξάρτηση των οικονομιών του πρώτου κύματος υποχώρησε και τα κράτη απομονώθηκαν σε σημαντικό βαθμό μειώνοντας σε εξαιρετικό βαθμό την αλληλεξάρτηση των οικονομιών τους. Το δεύτερο κύμα παγκοσμιοποίησης ξεκίνησε ουσιαστικά κατά τα μέσα της δεκαετίας του 1970 και οδεύει προς την κορύφωσή της. (διάγραμμα 6).

Διάγραμμα 6

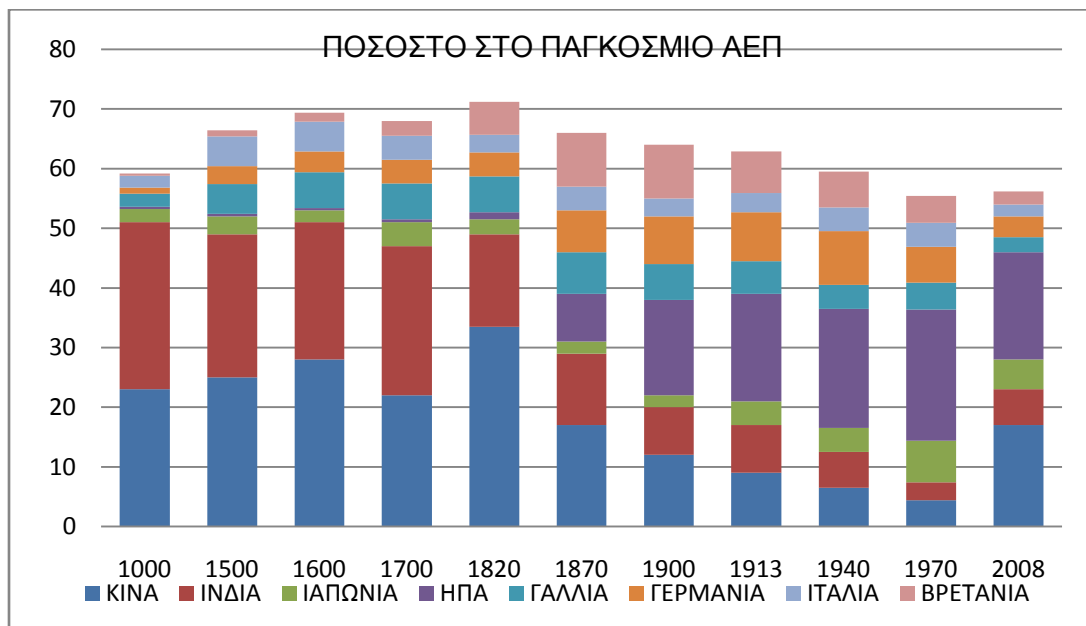

http://pages.ramapo.edu/~theed/Cold_War/f_Conclusion/ff_Soviet%20Economy.html

Για να μπορέσει μια χώρα να καθορίσει τη θέση της στον κόσμο, πέρα από τα κυρίαρχα που αφορούν το ποιος καθορίζει τη θέση της χώρας και ποια συμφέροντα εξυπηρετεί, βασικότατος παράγοντας είναι και η γνώση τόσο της αντικειμενικής πραγματικότητας αλλά ακόμη περισσότερο τις μεταβολές και τους ρυθμούς μεταβολής τους. Μόνο τότε κι έτσι μπορεί να καθορίσει τη στάση της και τις πολιτικές της τόσο στη διεθνή σκηνή αλλά άλλο τόσο και στη γενικότερη οικονομική πολιτική της. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 σοβαρότατες μεταβολές και ανακατατάξεις συντελέστηκαν στην παγκόσμια καπιταλιστική οικονομία οι οποίες με τη σειρά τους μετέβαλλαν και την κατανομή ισχύος μεταξύ των κρατών. Σημαντικός προς την κατεύθυνση αυτή ήταν και ο ρόλος της κατάρρευσης της ΕΣΣΔ και των συμμάχων της.

Οι μεταβολές αυτές είχαν στη βάση τους την αδυναμία του καπιταλισμού να στηρίξει την κερδοφορία του κεφαλαίου μέσω της παραγωγικής επέκτασης καθώς αδυνατούσε να δημιουργήσει νέους παραγωγικούς κλάδους ενώ οι παλιοί μετανάστευαν από τις αναπτυσσόμενες χώρες προς τις αναπτυσσόμενες και ιδιαίτερα προς αυτές της νοτιοανατολικής Ασίας. Παράλληλα με την παραπάνω διαδικασία, και σε αλληλοσύνδεση με τα προηγούμενα, μια σειρά από μεταβολές στην εσωτερική δομή του κεφαλαίου είχαν σαν αποτέλεσμα τη δραματική μείωση της δράσης του ατομικού καπιταλιστή και την απόλυτη κυριαρχία των διαχειριστών των κεφαλαίων. Οι δύο αυτές εξελίξεις καθιστούσαν υποχρεωτικό για το κεφάλαιο την ελεύθερη διακίνηση τόσο του κεφαλαίου όσο και των εμπορευμάτων σε όλο τον κόσμο με την άρση κάθε προηγούμενου περιορισμού. Η διαδικασία αυτή της απορρύθμισης των ροών κεφαλαίων και αγαθών μετέβαλλε ουσιαστικά την κατανομή παραγωγής και ισχύος στον κόσμο. Στο επόμενο διάγραμμα βλέπουμε τη συμμετοχή στο σχηματισμό του παγκόσμιου ΑΕΠ μιας ομάδα μεγάλων χωρών από το 1000 ως το 2008.

Διάγραμμα 7

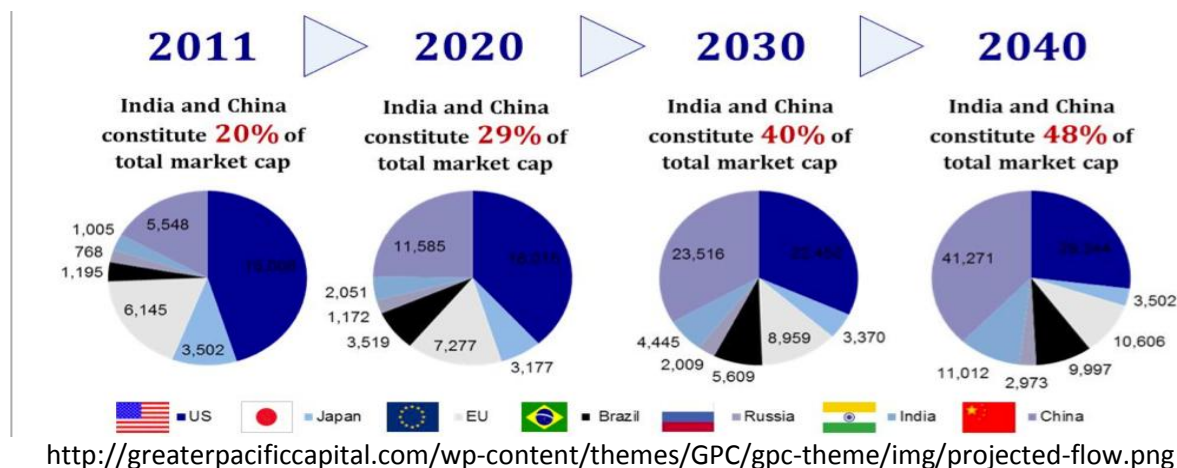

<http://www.economist.com/node/16834943>

Τα συμπεράσματα είναι προφανή. Μέχρι τις αρχές του 19^{ου} αιώνα το μερίδιο των πολυάνθρωπων χωρών της Κίνας και της Ινδίας το μερίδιό τους στο παγκόσμιο ΑΕΠ ανερχόταν στο 50%. Από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα και την επικράτηση του καπιταλισμού το παγκόσμιο ΑΕΠ σχηματιζόταν από τις καπιταλιστικές μητροπόλεις κυρίως και τις μεγάλες καπιταλιστικές χώρες. Τη Βρετανία, τις ΗΠΑ, τη Γαλλία, την Ιταλία, την Ιαπωνία και τη Γερμανία. Το μερίδιο της Κίνας και της Ινδίας μειωνόταν σε όλο το διάστημα από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα ως και τη δεκαετία του 1970. Από τη δεκαετία του 1980 και μετά τα πράγματα αντεστράφησαν. Το μερίδιο της Κίνας άρχισε να αυξάνεται με ρυθμούς ταχύτατους ενώ αυξανόταν και το μερίδιο της Ινδίας αλλά και των υπόλοιπων χωρών.

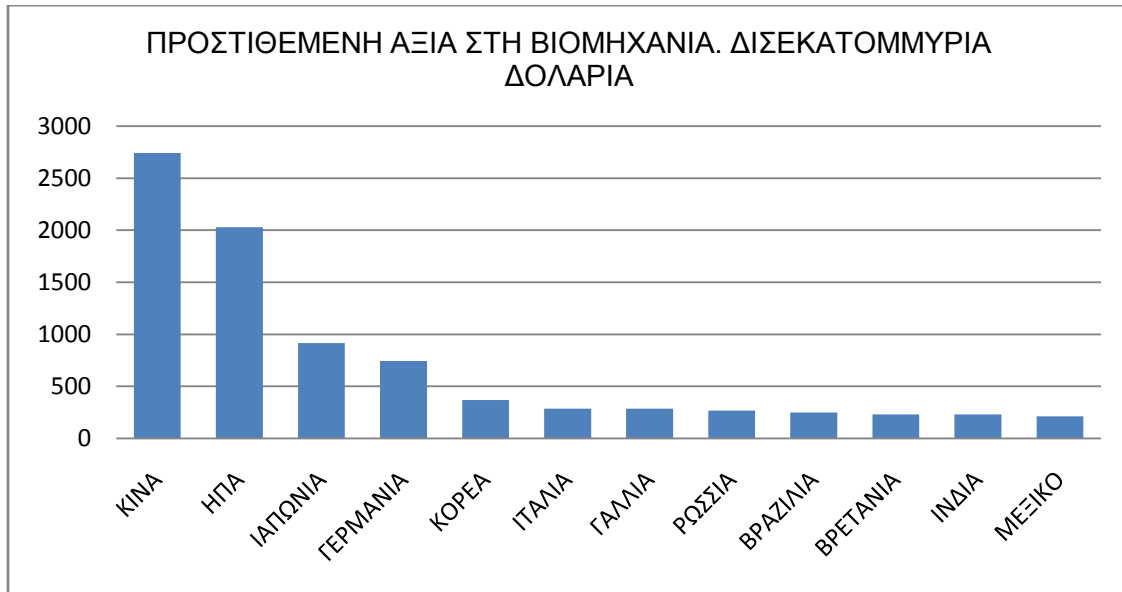
Μια σχετικά ασφαλής προβολή στο μέλλον μας οδηγεί στο επόμενο διάγραμμα

Διάγραμμα 8

Σύμφωνα με την προβολή που επιχειρείτε στο διάγραμμα 8 το 2030 μόνο η Κίνα και η Ινδία θα έχουν το 40% του παγκόσμιου ΑΕΠ ενώ το 2040 το ποσοστό αυτό θα φτάνει το 48%. Αν στα ποσοστά της Κίνας και της Ινδίας προσθέσουμε κι αυτά των υπόλοιπων μεγάλων αναπτυσσόμενων οικονομιών το ποσοστό θα ξεπερνά το 60%. Ιδιαίτερης βαρύτητας είναι η σύνθεση του ΑΕΠ. ένα εξαιρετικά σημαντικό ποσοστό του ΑΕΠ των αναπτυγμένων χωρών, και ιδιαίτερα των ΗΠΑ και της Βρετανίας, δημιουργείται στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Αυτό βρίσκεται σε απόλυτη αλληλοσύνδεση με το δολάριο και το ρόλο του σαν διεθνές αποθεματικό νόμισμα και σαν νόμισμα του διεθνούς εμπορίου. Η Κίνα, μέσω των συνδεδεμένων μεταβολών, που έγιναν τόσο στην Κίνα όσο και στις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες έγινε η πρώτη χώρα στον κόσμο στην αξία της βιομηχανικής της παραγωγής το 2011 (διάγραμμα 9).

Διάγραμμα 9

<https://www.fas.org/sgp/crs/misc/R42135.pdf>

Όπως ήταν αναμενόμενο η χώρα που θα κυριαρχούσε στην παραγωγή θα κυριαρχούσε και στο διεθνές εμπόριο. Στο επόμενο διάγραμμα βλέπουμε το ποσοστό του παγκόσμιου εμπορίου που κατέχουν οι ΗΠΑ η Γερμανία η Ιαπωνία και η Κίνα από το 1970 ως το 2010.

Διάγραμμα 10

http://www.scdigest.com/images/CHINA_EXPORTS2.jpg

Στο διάγραμμα 10 βλέπουμε την κυριαρχία στο διεθνές εμπόριο των ΗΠΑ ως τη δεκαετία του 1970. Την πτωτική τροχιά τους από τη δεκαετία αυτή ως τη δεκαετία του 1990, τη μικρή ανάκαμψή τους κατά τη δεκαετία του 1990 και την απότομη και ραγδαία πτώση τους από τη δεκαετία του 2000. Στο ίδιο διάγραμμα βλέπουμε την αντοχή της

Γερμανίας, παρά τη μικρή κάμψη της και την κατάρρευση της Ιαπωνίας. Το πλέον εντυπωσιακό όμως δεδομένο είναι η απότομη και με μεγάλους ρυθμούς άνοδος της Κίνας στο διεθνές εμπόριο. Το 2010 η Κίνα και η Γερμανία κατείχαν τα μεγαλύτερα ποσοστά του διεθνούς εμπορίου έχοντας υποσκελίσει τις ΗΠΑ. Στο διάγραμμα που ακολουθεί βλέπουμε το εμπορικό ισοζύγιο διαφόρων μεγάλων οικονομιών κατά το 2010.

Διάγραμμα 11

<http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=21764>

Το διάγραμμα μας πληροφορεί πως πλεονασματικά εμπορικά ισοζύγια έχουν η Γερμανία και η Ιταλία από τις παλιές μητροπόλεις του καπιταλισμού ενώ οι ΗΠΑ, η Βρετανία και η Γαλλία είναι χώρες ελλειμματικές. Σε αντίθεση η Κίνα, η Ρωσία και η Κορέα είναι χώρες πλεονασματικές. Στις χώρες του διαγράμματος περιλαμβάνεται και η Τουρκία για λόγους που σχετίζονται με τις ιδιαίτερες σχέσεις της με την Ελλάδα και βλέπουμε πως το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της είναι πολύ ελλειμματικό.

Οι μεταβολές που ήδη περιγράψαμε στο πεδίο της παραγωγής και της οικονομίας από τη δεκαετία του 1970 και μετά επέφεραν σημαντικότερες μεταβολές στην παγκόσμια κατανομή ισχύος. Από τον 19^ο αιώνα και μετά τη βιομηχανική επανάσταση στη Βρετανία και την κυριαρχία του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής και οργάνωσης των κοινωνιών σε όλο και περισσότερες χώρες ηγετική δύναμη σε παγκόσμιο επίπεδο ήταν η Βρετανία στηριζόμενη φυσικά στην οικονομική ηγεμονία της. Η οικονομική αυτή ηγεμονία μπορούσε και στήριζε μια ισχυρή στρατιωτική μηχανή που επέβαλε τη θέληση της κυρίαρχης αστικής τάξης της Βρετανίας σε όλο τον κόσμο.

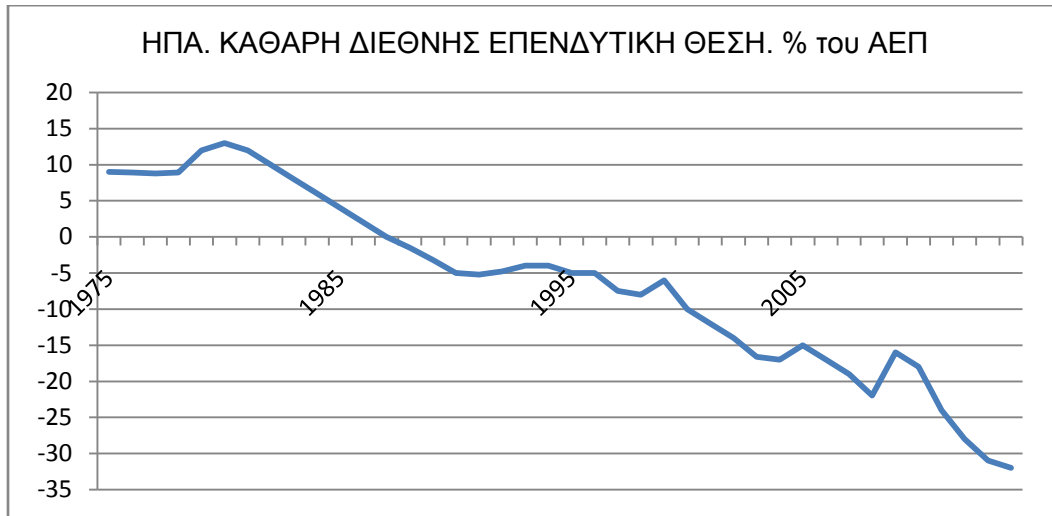
Από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα η Βρετανική οικονομία βρέθηκε σε μη ηγεμονική θέση εξ αιτίας της μεγάλης ανάπτυξης της οικονομίας των ΗΠΑ πρωτίστως αλλά και των

οικονομιών της Γερμανίας και της Ιαπωνίας. Οι μεταβολές στην οικονομική ισχύ της ηγέτιδας δύναμης του κορμού των βασικών καπιταλιστικών χωρών από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα όταν η τότε ηγέτιδα δύναμη, η Βρετανία, έχασε την οικονομική ισχύ της. έχει σαν αποτέλεσμα τη μεταβολή συνολικά της ισχύος του κυρίαρχου σε παγκόσμιο επίπεδο μπλοκ χωρών. Μετά το τέλος του 1^{ου} παγκοσμίου πολέμου, που ήταν σε σημαντικό βαθμό αποτέλεσμα ακριβώς αυτής της μεταβολής ισχύος, στην παγκόσμια σκηνή δεν υπήρξε πρόθυμος ηγέτης για τον καπιταλισμό. Οι ΗΠΑ, που είχαν την οικονομική ισχύ αρνήθηκαν αυτό το ρόλο, και μέχρι τον 2^ο παγκόσμιο πόλεμο ένας πολυπολικός κόσμος είχε αναδυθεί με τις χώρες να περιχαρακώνονται στα σύνορά τους και η πρώτη μεγάλη παγκοσμιοποίηση λαμβάνει τέλος.

Μετά το 2^ο παγκόσμιο πόλεμο οι ΗΠΑ, στηριζόμενες στη μεγάλη οικονομική ισχύ τους και την εκ αυτής εκπορευόμενη στρατιωτική ισχύ, ανέλαβαν την παγκόσμια ηγεμονία του καπιταλιστικού κόσμου σε μια περίοδο μάλιστα κατά την οποία ένα άλλο κοινωνικοοικονομικό σύστημα, αυτό του σοσιαλισμού, ασκούσε μεγάλη έλξη στους εργαζόμενους. Η ιστορία όμως δεν σταματά και ο καπιταλισμός είναι ένα εξαιρετικά ασταθές αλλά και μη στατικό σύστημα. Ένα δυναμικό σύστημα που η ευστάθειά του εξαρτάτε αποκλειστικά από τον αν υπάρχει δυνατότητα αναπαραγωγής του μέσω των κερδών. Για να μπορέσουμε να διακρίνουμε την κατεύθυνση προς την οποία κινείται το παγκόσμιο σύστημα σήμερα πρέπει να εξετάσουμε κυρίως την κατάσταση της ηγέτιδας δύναμης, των ΗΠΑ, αλλά , δευτερευόντως, και των μεγαλύτερων συμμάχων τους.

Ένας πρώτος, και εξαιρετικά σημαντικός δείκτης, της ισχύος είναι η Καθαρή Διεθνής Επενδυτική Θέση των διαφόρων χωρών (Η διεθνής επενδυτική θέση αποτυπώνει σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή το ύψος των απαιτήσεων και υποχρεώσεων των κατοίκων μιας χώρας έναντι των μη κατοίκων. Οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις αναλύονται στις βασικές κατηγορίες των άμεσων επενδύσεων, των επενδύσεων χαρτοφυλακίου, των λοιπών επενδύσεων, των συναλλαγματικών αποθεμάτων, καθώς επίσης και ανά τομέα οικονομίας. Η διαφορά μεταξύ των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων δίνει την καθαρή επενδυτική θέση η οποία αναλόγως του προσήμου, θετικού η αρνητικού, χαρακτηρίζει τη χώρα ως καθαρό πιστωτή η χρεώστη αντιστοίχως έναντι του υπόλοιπου κόσμου). Στο διάγραμμα 12 βλέπουμε την Καθαρή Διεθνή Επενδυτική Θέση των ΗΠΑ από το 1975 και μετά.

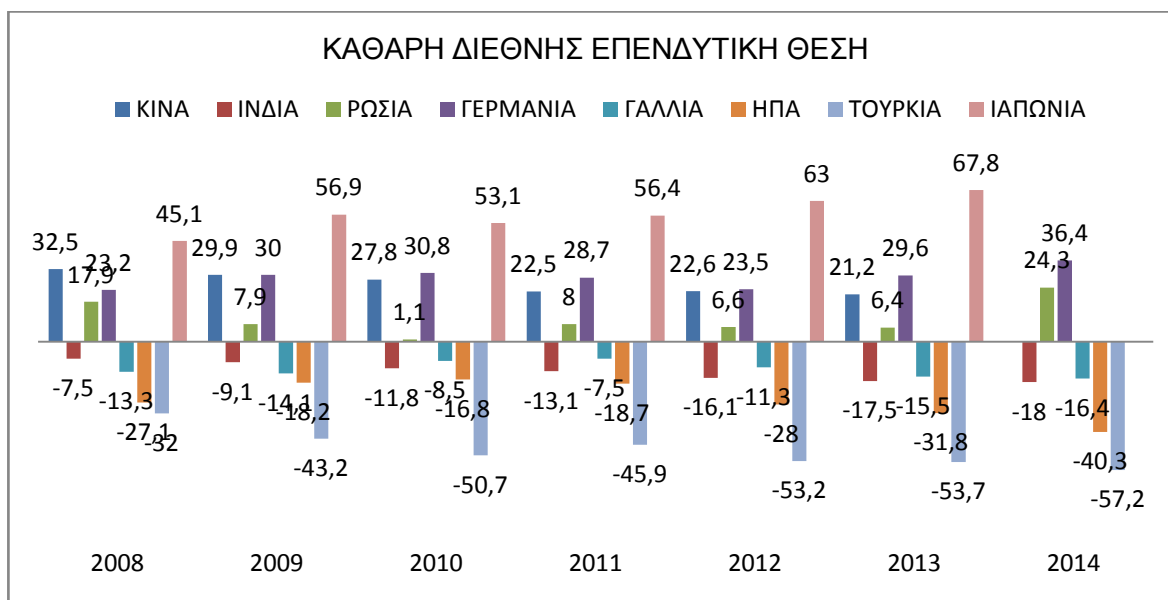
Διάγραμμα 12

<http://www.columbia.edu/~mu2166/UIM/notes.pdf>

Η διαδικασία υποβάθμισης της Καθαρής Διεθνούς Επενδυτικής Θέσης των ΗΠΑ είναι εξαιρετικά αρνητική εξέλιξη για την ομάδα των αναπτυγμένων χωρών των οποίων ηγείται από το 2^ο παγκόσμιο πόλεμο και μετά. Η διαδικασία αυτή ξεκίνησε τη δεκαετία του 1980 και συνεχίζεται αυξανόμενη. Όταν η Επενδυτική Θέση μιας χώρας μειώνεται κάποιον άλλων χωρών πρέπει να αυξάνεται. Στο επόμενο διάγραμμα βλέπουμε την Καθαρή Διεθνή Επενδυτική Θέση των μεγαλύτερων χωρών. Η Τουρκία συμπεριλαμβάνεται για τους λόγους που αναφέραμε και στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Διάγραμμα 13

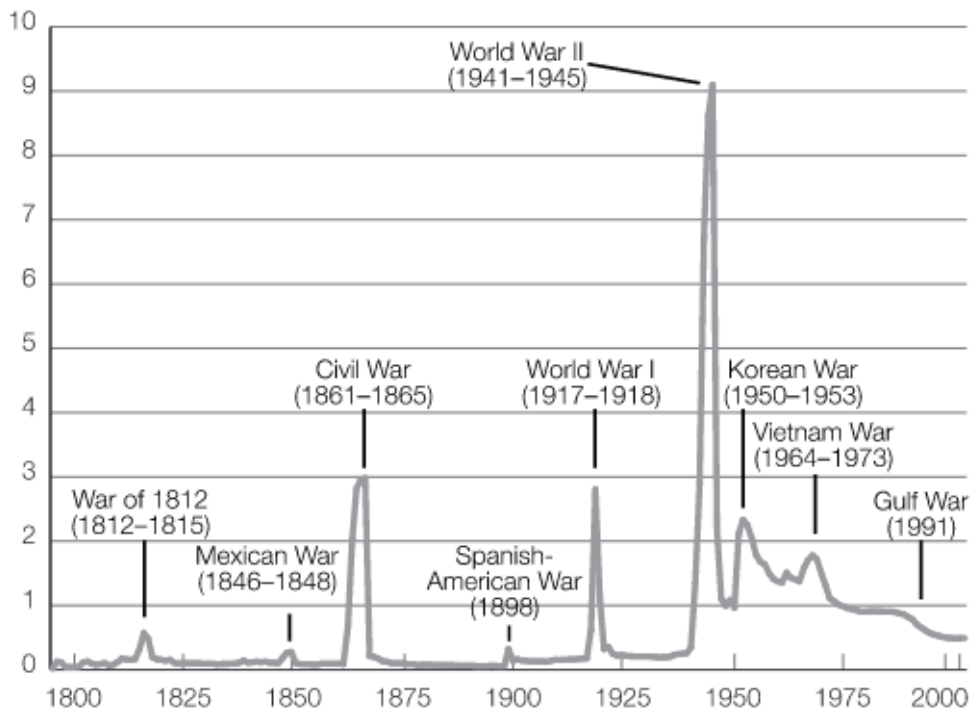
<http://elibrary-data.imf.org/public/FrameReport.aspx?v=3&c=28624605>

Η ηγεμονική θέση μιας χώρας βρισκόταν πάντα, και βρίσκεται, σε άμεση συσχέτιση με τη στρατιωτική ισχύ της. Μέσω αυτής κυρίως επιβάλλει τα συμφέροντά της και τα συμφέροντα των συμμάχων της. Κι αυτό ανεξάρτητα από αν θα κάνει χρήση της στρατιωτικής ισχύος της ή όχι. Η στρατιωτική ηγεμονία της Βρετανίας στηρίχτηκε στην ισχύ των κανονιοφόρων της. Η στρατιωτική ισχύς των ΗΠΑ στηρίχτηκε στα αεροπλανοφόρα και τις βάσεις της σε όλο τον κόσμο. Οι μεταβολές από τη δεκαετία του 1980 που συνοδεύονται από μείωση του ειδικού βάρους των ΗΠΑ στην παγκόσμια οικονομία επηρέασε και την στρατιωτική ισχύ της. Στο επόμενο διάγραμμα βλέπουμε τη δύναμη του στρατού των ΗΠΑ από το 1793 ως το 2002 σαν ποσοστό του πληθυσμού

Διάγραμμα 14

Participation in the U.S. Armed Forces, 1793–2002

Percent of population

Source: DoD, *Selected Manpower Statistics, Fiscal Year 2002* (www.dior.whs.mil/nmid/MD1/fy02/m01fy02.pdf, accessed Oct. 6, 2004); table 2-11; and these U.S. Census Bureau publications: *Historical Statistics of the United States: Colonial Times to 1957* (1960); “Historical National Population Estimates: July 1, 1900 to July 1, 1999” (revised June 28, 2000; www.census.gov/popest/archives/1990s/popclockest.txt, accessed Dec. 6, 2004); and “Annual Estimates of the Population for the United States and States, and for Puerto Rico: April 1, 2000 to July 1, 2003” (revised May 11, 2004; www.census.gov/popest/states/NST-EST2003-ann-est.html, accessed Dec. 6, 2004).

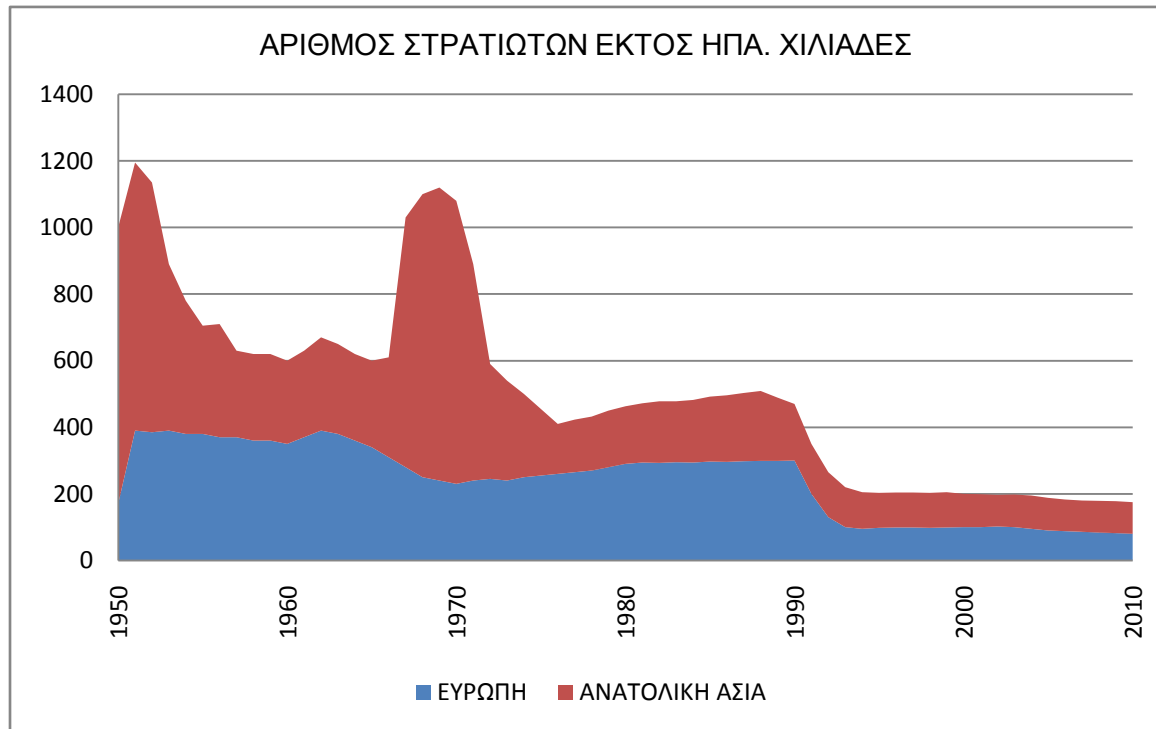
<http://www.prb.org/source/acf1396.pdf>

Παρατηρούμε την κατακόρυφη αύξηση του στρατού των ΗΠΑ από το 2^ο παγκόσμιο πόλεμο και μετά κι αυτό αν εξαιρέσουμε τις δύο κορυφές που οφείλονται στους πολέμους στην Κορέα και το Βιετνάμ. Από τη δεκαετία του 1970 παρατηρούμε μια εξαιρετικά μεγάλη μείωση του στρατιωτικού προσωπικού των ΗΠΑ ακόμη και σε περιόδους πολεμικής σύρραξης όπως αυτή του πολέμου του Κόλπου το 1991.

Η μείωση αφορούσε και τις δυνάμεις των ΗΠΑ που βρίσκονταν διασκορπισμένες σε διάφορες χώρες του κόσμου στις αμερικάνικες βάσεις. Στο διάγραμμα που ακολουθεί βλέπουμε τη χρονική μεταβολή του ποσοστού των στρατευμάτων των ΗΠΑ που έχουν αναπτυχθεί στο εξωτερικό (διάγραμμα 15)

Διάγραμμα 15

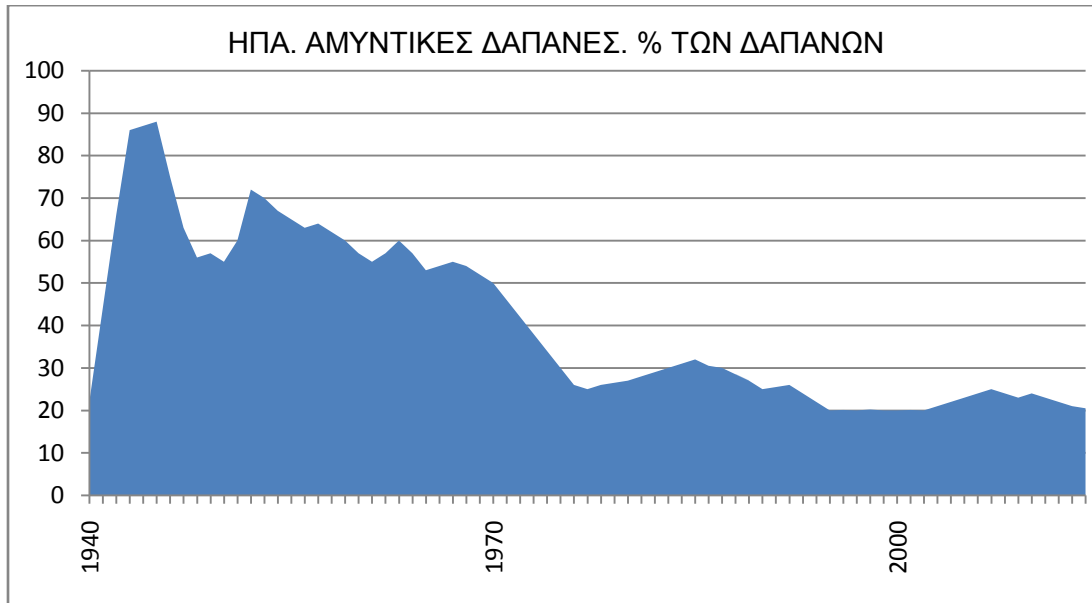

http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR200/RR201/RAND_RR201.pdf

Τα δεδομένα του διαγράμματος μας πληροφορούν πως η απόσυρση των αμερικανικών στρατιωτικών δυνάμεων των ΗΠΑ ξεκίνησε από την Ανατολική Ασία τη δεκαετία του 1970 κι από την Ευρώπη στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Η μείωση συνεχίζεται μέχρι το 2010. Στις αρχές της δεκαετίας στις δύο αυτές περιοχές του κόσμου είχαν αναπτυχθεί 600.000 αμερικανοί στρατιώτες ενώ το 2010 200.000

Η αδυναμία των ΗΠΑ να στηρίξουν την παγκόσμια ηγεμονία τους αποτυπώνεται και στις στρατιωτικές δαπάνες. Στο επόμενο διάγραμμα βλέπουμε τις δαπάνες για την άμυνα από το 1935 ως σήμερα (και με πρόβλεψη ως το 2020) σαν ποσοστό του ομοσπονδιακού προϋπολογισμού.

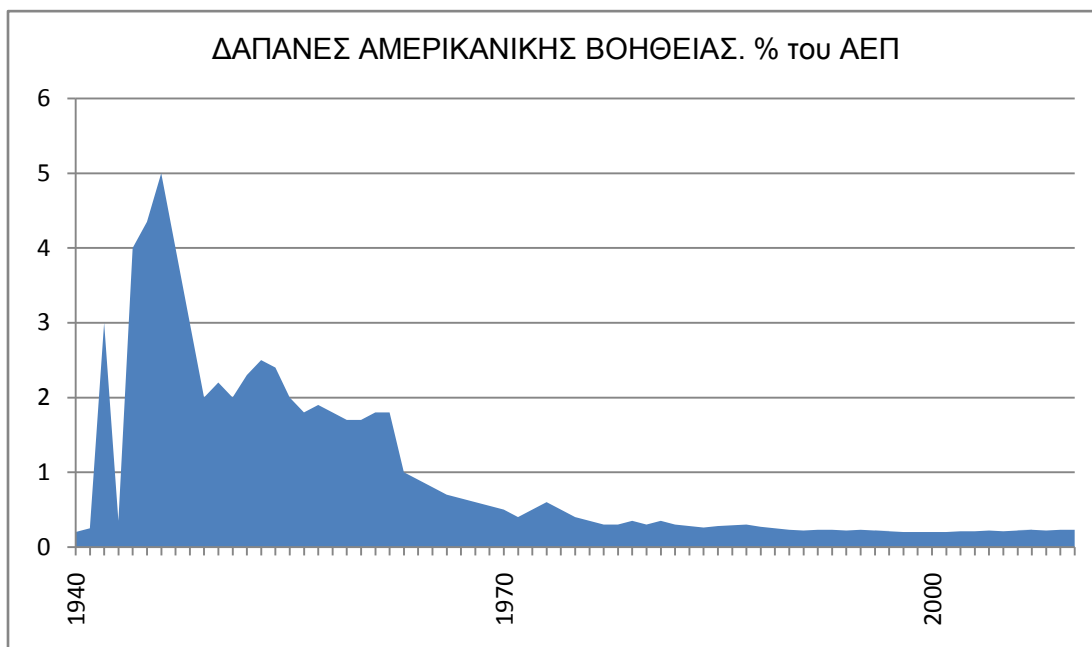
Διάγραμμα 16

http://www.usgovernmentpending.com/defense_spending

Παρατηρούμε την ταχύτατη μείωση των στρατιωτικών δαπανών κατά τη δεκαετία του 1970 και 1980-1990. Την ίδια πορεία είχαν και οι δαπάνες για τη «βοήθεια» σε άλλες σύμμαχες χώρες όπως βλέπουμε στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Διάγραμμα 17

http://www.usgovernmentpending.com/defense_spending

Καθώς οι ΗΠΑ αποσύρονται από την ηγεμονία νέες δυνάμεις καλύπτουν το δημιουργούμενο κενό. Εκείνο που πρέπει επίσης να επισημανθεί είναι ο επανεξοπλισμός της Γερμανίας και της Ιαπωνίας που συνοδεύεται κι από άρση των συνταγματικών ρυθμίσεων για μη δραστηριοποίηση των στρατιωτικών δυνάμεων τους στο εξωτερικό. Μια νέα κατάσταση διαμορφώνεται πλέον στη διεθνή σκηνή με μεταβολές σημαντικότερες στην κατανομή ισχύος. Μπορούμε να διακρίνουμε τους εξής κεντρικούς πόλους: ΗΠΑ, Ρωσία, Γερμανία ως επικεφαλής της ΕΕ και με στρατιωτικό βραχίονα τη Γαλλία, Κίνα. Παράλληλα προσπαθούν να πάρουν θέση στο νέο γεωπολιτικό σκηνικό και διάφορες περιφερειακές δυνάμεις μεταξύ των οποίων ξεχωρίζει και η Τουρκία.

Μια κατάσταση παρόμοια με αυτή την μετά τον 1^ο παγκόσμιο πόλεμο φαίνεται πως διανύουμε πλέον. Η βασική ομοιότητα είναι πως οι οικονομικές μεταβολές υποχρέωσαν την ηγέτιδα δύναμη, τις ΗΠΑ, να υποχωρήσουν και νέες δυνάμεις να έχουν πλέον σχηματισθεί σε σημαντικό βαθμό αλλά χωρίς να είναι καμία σε θέση να αναλάβει την ηγεμονία. Η δύναμη της Κίνας ανέρχεται ταχύτατα αλλά προς το παρόν κρατά χαμηλούς γενικά τόνους στη διεθνή σκηνή περιμένοντας και φροντίζοντας να αυξήσει κι άλλο την οικονομική της δύναμη. Βασική μεταβολή είναι πως δεν υπόκειται πλέον υπό τον έλεγχο των μεγάλων καπιταλιστικών κρατών και έχει τη δύναμη να αντιστέκεται και να μην ενδίδει στις πιέσεις τους. Αυτό φαίνεται κυρίως πως αρνείται να υπερτιμήσει το νόμισμά της, αντίθετα το υποτιμά, παίρνοντας θέση στο σκληρό νομισματικό πόλεμο που διεξάγεται. Η Κίνα παίρνει θέση αγοράζοντας μεγάλες ποσότητες χρυσού.

Τα κέρδη που προσκομίζουν μια σειρά αναπτυσσόμενων χωρών από το χρηματοπιστωτικό σύστημα και το νόμισμα δεν είναι πλέον καθόλου δεδομένα. Οι συνθήκες που επέτρεπαν ή επέβαλλαν κάτι τέτοιο αλλάζουν ταχύτατα καθώς ένας σκληρός νομισματικός πόλεμος βρίσκεται σε εξέλιξη ο πόλεμος στο νομισματικό πεδίο αντανάκλα τις μεταβολές στο πεδίο της παραγωγής. Η παραγωγή δεν γίνεται πλέον στις αναπτυσσόμενες χώρες αλλά στις αναπτυσσόμενες.

Η διαφορά του σήμερα από αυτή του τέλους της Βρετανικής ηγεμονίας είναι πως η παγκοσμιοποίηση δεν αντιστράφηκε αν και υπήρξαν ισχυρά φαινόμενα προστατευτισμού μετά την κρίση του 2008. Εξακολουθεί η ελευθερία στη διακίνηση αγαθών και κεφαλαίων να αποτελεί διακηρυγμένο στόχο όλων των μεγάλων κρατών μια και κανένα δεν συμφέρει η καταστρατήγησή τους. Μετά την ανάδειξη του Τράμπ στην προεδρία των ΗΠΑ άρχισαν να εμφανίζονται και φαινόμενα υποχώρησης και στον τομέα αυτό καθώς κάποια πρώτα δείγματα ξεκινήματος ενός εμπορικού πολέμου άρχισαν να εκδιπλώνονται ενώ ο νομισματικός πόλεμος συνεχίζεται Εκείνο πάντως που είναι το συμπέρασμα είναι πως ένας νέος πολυπολικός κόσμος αναδύεται και το χαρακτηριστικό αυτό θα είναι κυρίαρχο στη διεθνή σκηνή μεσομακροπρόθεσμα τουλάχιστον.

Πως τα παραπάνω επηρεάζουν τις δυνατότητες άσκησης μιας πολιτικής ρήξης με το καθεστώς της επιτροπείας και το διεθνές κεφάλαιο στην Ελλάδα;

Είδαμε πως το σχέδιο του κεφαλαίου, διεθνούς κι εγχωρίου, είναι η μετάβαση της ελληνικής οικονομίας σε μία θέση διαφορετική από την παλιότερη με την κυριαρχία των υπηρεσιών των υποβοηθητικών του κεφαλαίου των μεγάλων χωρών αποσυνδεδεμένο από την παραγωγή. Το ειδικό βάρος των τομέων αυτών θα καθορίζει και την ελληνική οικονομία γενικά και θα στηρίζετε στο χαμηλό εργατικό κόστος, την υψηλή ανεργία και στην υποαπασχόληση που θα υποβοηθά τους χαμηλούς μισθούς, την ανύπαρκτη περιοριστική νομοθεσία στην ασύδοτη δράση του κεφαλαίου. Οι τομείς τις οικονομίας που θα αναπτύσσονται θα προσφέρουν θέσεις εργασίας χαμηλής αμοιβής και περιορισμένου χρόνου. Έτσι η ελληνική οικονομία θα είναι ανταγωνιστική και εξωστρεφής. Η ελληνική οικονομία επομένως θα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από υπηρεσίες που είναι εξαιρετικά ασταθείς και ευάλωτες στις διεθνείς εξελίξεις.

Η γεωστρατηγική θέση της Ελλάδος είναι τέτοια που από τη μια της δίνει αυξημένη βαρύτητα στη διεθνή σκηνή αλλά από την άλλη κάνει εξαιρετικά επικίνδυνη την οικονομική της εξάρτηση από οικονομικούς τομείς που έχουν μικρό ως μηδενικό βαθμό ελευθερίας σε σχέση με τις πολιτικές εξελίξεις στον εξαιρετικά ασταθή πολιτικά χώρο της ανατολικής Μεσογείου και της εγγύς Ανατολής. Υπάρχει αυξημένη πιθανότητα για ολική οικονομική και κοινωνική καταστροφή. Η Ελλάδα θα είναι το πρώτο κράτος που θα βρίσκεται υπό την κυριαρχία των εκπροσώπων του διεθνούς κεφαλαίου. Η ελληνική οικονομία θα έχει πολύ περιορισμένους τομείς δράσης και θα είναι ο διεθνής διασκεδαστής και υπηρέτης. Οι Έλληνες εργαζόμενοι στα πλαίσια αυτά δεν χρειάζονται υψηλή παιδεία παρά μόνο κατάρτιση και επιδεξιότητες ώστε να εκτελούν καλά τη δουλειά τους. Τη δουλειά του κακοπληρωμένου και μοιρολάτρη υπηρέτη.

Τα παραπάνω σημαίνουν πως οι βαθμοί ελευθερίας για την εφαρμογή μιας φιλολαϊκής πολιτικής στην Ελλάδα είναι αυξημένοι. Οι αναγκαίες αλλά μη ικανές συνθήκες για την εφαρμογή μιας τέτοιας πολιτικής στην Ελλάδα είναι η παύση πληρωμών του δημοσίου χρέους και η έξοδος από την ευρωζώνη. Η αύξηση των βαθμών ελευθερίας σημαίνει πως ίσως υπάρχει δυνατότητα συναινετικής εξόδου από την ευρωζώνη. Θα μπορούσε δηλαδή η ΕΚΤ να προσφέρει βοήθεια κατά τη διάρκεια της εξόδου και σε αντάλλαγμα η ελληνική πλευρά θα συναινέσει ώστε η στάση της να ελαχιστοποιήσει τις δυσμενείς επιπτώσεις για το ευρώ.

Η ύπαρξη επίσης ενός πολυπολικού κόσμου αυξάνει τους βαθμούς ελευθερίας στο διεθνές πεδίο καθώς ο ανταγωνισμός των κεφαλαίων εντείνεται διαπλεκόμενος με την αύξηση του ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών. Οι πιθανότητες επομένως μιας επιτυχούς έκβασης μιας φιλεργατικής και φιλολαϊκής πολιτικής σε μια χώρα μεσαίου μεγέθους όπως η Ελλάδα με μέσο επίπεδο ανάπτυξης, με σημαντική γεωπολιτική ισχύ και με αυξημένο ειδικό βάρος στην παγκόσμια πολιτική σκηνή εξαιτίας της ιστορίας της φαίνονται ιδιαίτερα αυξημένες, εκείνο που απαιτείτε είναι το πολιτικό εκείνο προσωπικό που με επάρκεια, ικανότητα, γνώση και έμπνευση θα συνεχίσει τις πληττόμενες τάξεις και στρώματα και θα κάνει τα παραπάνω πολιτική πράξη.

Κατά τη διάρκεια εφαρμογής μιας πολιτικής ρήξης κάποιοι από τους όρους και τις μεταβλητές που περιγράψαμε ενδέχεται να αλλάξουν. Η γνώση όμως αυτών και η αποτύπωση της σημερινής αντικειμενικής πραγματικότητας είναι κάτι απολύτως

αναγκαίο για να μπορείς να σχεδιάζεις και να παρεμβαίνεις πολιτικά στις μεταβαλλόμενες συνθήκες χαράζοντας την πολιτική σου και προσαρμόζοντάς την στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. .